

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ВОЙНАРІВСЬКИЙ Микола Миколайович

УДК 346.9

**ГАРАНТІЙ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ
АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ**

Спеціальність 12.00.04 – господарське право;
господарсько-процесуальне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України
ПОДЦЕРКОВНИЙ Олег Петрович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри господарського права і процесу

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
ВІХРОВ Олександр Петрович,
Чернігівський національний педагогічний
університет імені Т. Г. Шевченка,
завідувач кафедри правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент
ЧАЙКОВСЬКА Валентина Володимирівна,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова,
доцент кафедри адміністративного
та господарського права

Захист відбудеться 24 лютого 2014 року о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий «21» січня 2014 року

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. М. Крестовська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Конституцією Україна проголошена правовою та соціальною державою, розбудова якої потребує гармонізації відносин між державою та суб'єктами приватного права.

Суб'єкти господарювання зазнають впливу з боку держави та інших суб'єктів публічного права, одним із проявів якого є здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання та застосування до них адміністративно-господарських санкцій (далі – АГС), які є найбільш суворим заходом господарсько-правової відповідальності, що виражається не лише у штрафних санкціях та інших компенсаційних мірах, а й зупиненні та примусовому припиненні господарської діяльності. Застосування АГС суб'єктами, наділеними владними повноваженнями, має базуватися на ефективній системі гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, що забезпечуватиме стабільність господарських відносин та сприятиме впровадженню суспільного господарського порядку й загалом позитивно вплине на функціонування національної економіки та її інвестиційну привабливість.

Питання господарсько-правової відповідальності та окремі аспекти інституту АГС досліджувались такими вченими як Д. О. Андрєєв, А. Г. Бобкова, І. С. Войтенко, М. В. Коваль, Д. М. Лук'янець, О. П. Подцерковний, О. П. Рябенко, Н. О. Саніахметова, Н. М. Шевченко, І. А. Шуміло, В. С. Щербина тощо. Проте комплексні дослідження гарантій дотримання прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС відсутні.

Цим зумовлена потреба глибокого й цілісного господарсько-правового аналізу гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні адміністративно-господарських санкцій, спрямованого на детальне дослідження окремих видів гарантій та їх систематизацію.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Спрямованість дисертаційної роботи визначається темою науково-дослідної роботи кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія»: «Організаційно-правове забезпечення державної підтримки розвитку морегосподарського комплексу України» (номер державної реєстрації 0112U000692).

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є розробка цілісної концепції гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні адміністративно-господарських санкцій. Реалізація поставленої мети зумовила постановку таких задач:

встановлення правових передумов виникнення АГС та їх сучасної системи;

визначення поняття правової гарантії та господарсько-правової гарантії;

визначення поняття та видів гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС;

встановлення системи гарантій реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС та визначення їх окремих видів;

встановлення системи гарантій охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС визначення їх окремих видів;

систематизація строків застосування АГС та встановлення їх гарантійного значення;

дослідження порядку застосування АГС та його гарантійного значення; виявлення основних форм та способів захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС;

з'ясування форм господарсько-правової відповідальності суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, за їх неправомірне застосування;

формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства з метою оптимізації системи гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС.

Об'єктом дослідження є господарські відносини щодо застосування АГС до суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є правове забезпечення гарантій дотримання прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС.

Методи дослідження. У дослідженні використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи пізнання. Основою методології роботи є діалектичний метод пізнання, який уможливив дослідження певних явищ у їх розвитку та взаємозв'язку. У роботі використовувався історико-правовий метод при дослідженні періодизації розвитку законодавства та наукових праць з проблем АГС, для визначення передумов виділення та закріплення АГС як різновиду господарських санкцій (підрозділ 1.2). Метод синтезу був використаний для визначення господарсько-правових гарантій (підрозділ 1.1), при дослідженні господарської компетенції суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС (підрозділ 2.1). Метод дедукції використовувався при встановленні господарсько-правових гарантій при застосуванні АГС (підрозділ 1.3). Метод аналізу дав змогу визначити форми та способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС (підрозділ 3.1), співвідношення недійсності та незаконності акта про застосування АГС (підрозділ 3.2)

Теоретичною основою дисертаційного дослідження стали – положення й висновки, які містяться у наукових працях українських і зарубіжних учених С. С. Алексєєва, С. М. Братуся, О. М. Вінник, С. Ю. Гапало, Р. А. Джабраїлова, В. К. Мамутова, П. О. Недбайла, В. С. Нерсисянца, Ю. М. Оборотова, О. П. Подцерковного, П. М. Рабіновича, З. Ф. Таткової, Н. О. Саніахметової, В. М. Хоменко, О. Р. Зельдіної, В. О. Семеусова, О. Ф. Скакун, В. С. Щербини та ін.

Нормативно-правову базу дисертаційного дослідження складає чинне законодавство України та законодавство іноземних держав (Російської Федерації, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Республіки Латвія).

Емпіричну базу роботи утворила судова практика.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше у вітчизняній юридичній науці проведено комплексне дослідження правових гарантій дотримання прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС. У дисертаційному дослідженні містяться такі положення, яким притаманні риси наукової новизни:

уперше:

визначено гарантії прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС як сукупність основоположних господарсько-правових норм та інших елементів правової системи, закріплених об'єктивним правом, що забезпечують належну реалізацію, охорону, захист та відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні до них АГС;

виділено дві основні групи гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС: 1) гарантії реалізації відповідних прав та законних інтересів, до яких віднесено законодавче встановлення компетенції суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, нормативно закріплений порядок застосування АГС, строки застосування АГС; 2) гарантії охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС, до яких віднесено положення, що встановлюють відповідальність суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, за протиправне їх застосування, передбачають форми та способи захисту прав та законних інтересів господарювання при неправомірному застосуванні АГС, порядок реалізації права на оскарження актів про застосування АГС, порядок оскарження актів про застосування АГС;

визначено, що належне законодавче закріплення способів захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС є важливою гарантією захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, що передбачає чітке визначення нормами матеріального чи процесуального права заходів, які суб'єкт господарювання може вжити для відновлення своїх прав і законних інтересів та покарання винних осіб у разі неправомірного застосування до нього АГС;

обґрунтовано, що основною господарсько-правовою гарантією охорони та захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС є визнання неправомірного застосування АГС господарським правопорушенням, що вчиняється суб'єктами, уповноваженими на застосування АГС, шляхом прийняття неправомірного індивідуального (розпорядчого) акта чи порушення порядку його прийняття;

обґрунтовано, що системне закріплення АГС у актах господарського законодавства є необхідною господарсько-правовою гарантією реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні до них АГС;

удосконалено:

підходи щодо значення та регулятивної сили господарсько-правових гарантій для забезпечення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС, зокрема, обґрунтовано економічне значення правових гарантій для покращення інвестиційного клімату у країні;

розуміння правових гарантій не лише у вузькому значенні як основоположних норм об'єктивного права, що забезпечують реалізацію, охорону, захист і відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів суб'єктів права, а й у широкому значенні як елементів правової системи, що забезпечують системне та послідовне закріплення положень про АГС і порядок їх застосування у правових джерелах, їх однозначне тлумачення та ефективне застосування;

положення щодо правових передумов виокремлення та закріплення адміністративно-господарських санкцій як різновиду господарсько-правових санкцій: 1) господарський характер правопорушення, на припинення та попередження якого спрямовані АГС; 2) специфічні риси юридичної відповідальності юридичних осіб, що виключають поширення Кодексу України про адміністративні правопорушення на порядок застосування відповідних санкцій; 3) необхідність систематизації законодавства щодо санкцій, що застосовуються органами державної влади та місцевого самоврядування до суб'єктів господарювання за порушення ними законодавчо встановлених правил здійснення господарської діяльності; 4) необхідність врахування при застосуванні АГС господарсько-правового механізму здійснення господарської діяльності та наслідків застосування таких санкцій для економіки держави;

розуміння правової природи строків застосування адміністративно-господарських санкцій як господарсько-правової гарантії прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, та виокремлення їх особливостей: 1) застосовуються винятково у сфері господарювання; 2) закріплені у Господарському кодексі України (далі – ГК) та інших джерелах господарського права; 3) імперативно впливають на можливість

застосування адміністративно-господарських санкцій; 4) мають матеріально-правову природу; 5) є специфічними строками застосування заходів відповідальності;

підходи до розуміння природи АГС, зокрема, уточнено співвідношення адміністративно-господарських та фінансових санкцій, яке полягає у тому, що фінансові санкції, які застосовуються до суб'єктів господарювання, мають усі ознаки АГС майнового характеру, а тому належать до останніх;

класифікацію АГС, зокрема, виділено групу АГС, що має назву «зупинення дії або анулювання документу дозвільного характеру»;

дістали подальший розвиток:

наукові обґрунтування щодо вдосконалення гарантій охорони прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС шляхом уведення їх до єдиної системи господарських санкцій, у зв'язку з чим запропоновано зміни до ГК України;

наукові напрацювання щодо характеристики споживача як суб'єкта господарських правовідносин, у зв'язку з чим запропоновано розмежовувати господарсько-правові гарантії споживачів – фізичних осіб, що отримують продукцію (роботи, послуги) для власних потреб, та господарсько-правові гарантії споживачів, що є суб'єктами господарювання та отримують продукцію для потреб господарювання;

пропозиції щодо узгодження положень ГК та Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», зокрема, шляхом заміни закріпленої чинним ГК такої АГС як «припинення експортно-імпорتنих операцій» АГС загального характеру: «зупинення зовнішньоекономічної діяльності»;

наукові напрацювання щодо уточнення поняття «господарська компетенція» як елемент гарантій охорони прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, зокрема, співвідношення з поняттям «господарська правосуб'єктність»: господарська правосуб'єктність – це абстрактна можливість суб'єкта бути учасником господарських правовідносин, а господарська компетенція – це сукупність конкретних прав та обов'язків учасника господарських правовідносин, з урахуванням чого запропоновано зміни до ст. 207 ГК.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що висновки та рекомендації дисертаційного дослідження можуть бути використані: у нормотворчій діяльності – при розробленні та внесенні змін до інституту АГС; в освітянській діяльності – для вдосконалення курсу «Господарське право»; у практичній діяльності суб'єктів господарювання.

Окремі висновки та пропозиції, що мають дискусійний характер, можуть бути основою подальших наукових досліджень.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження апробовані на засіданнях кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія»,

доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях: Десятій міжнародній науково-практичній інтернет-конференції (21-30 вересня 2012 р.); II-й Всеукраїнській науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (Одеса, 23-24 листопада 2012 р.); «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності і права (Одеса, 30 листопада 2012 р.) та ін.

Публікації. За темою дисертацію опубліковано п'ять наукових статей у наукових фахових виданнях, одна стаття у науковому виданні Республіки Молдова та чотири тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на десять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 209 сторінок, з них 22 сторінок – список використаних джерел, який складається зі 205 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність і ступінь дослідження теми, зазначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та завдання, об'єкт і предмет дисертаційного дослідження, охарактеризовано його методологічну основу, розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, наведено відомості про апробацію та публікацію результатів дисертації, структуру й обсяг роботи.

У першому розділі «Загальнотеоретичні засади гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС», який складається з чотирьох підрозділів, зроблено огляд наукової літератури щодо правових гарантій, засад АГС, визначено основні види гарантій при застосуванні АГС.

У підрозділі 1.1 «Загальний огляд наукових думок про правові гарантії» проаналізовано розуміння поняття правової гарантії у загальнотеоретичній юриспруденції та визначено перспективи розвитку цих положень щодо гарантій прав суб'єктів господарювання при застосуванні АГС.

Визначено, що правові гарантії досліджуються теорією права та галузевими науками. Визначення правових гарантій здійснюється як у рамках широкого підходу (їх застосовують до системи права та законодавства, стану юридичної науки, рівня правосвідомості (В. С. Нерсисянц), так і вузького (за якого їх розуміють як передбачені законодавством спеціальні способи, засоби, заходи, спрямовані на забезпечення законності (П. М. Рабінович), прав та законних інтересів суб'єктів (О. В. Пабат, О. Є. Олефіренко), правомірної поведінки учасників суспільних відносин (П. О. Недбайло).

Зроблено висновок, що питання правових гарантій у сфері господарського права потребує особливої уваги. Доведено, що дослідження застосування АГС дає змогу найбільш чітко виявити особливості категорії правових гарантій та слугує інструментом покращення правового середовища застосування АГС у господарській діяльності.

У підрозділі 1.2 «Господарсько-правові гарантії у системі правових гарантій» з урахуванням загальнотеоретичних напрацювань щодо правових гарантій розвинуто розуміння поняття господарсько-правових гарантій та здійснено їх класифікацію.

Запропоновано розглядати правові гарантії у вузькому та широкому плані. У вузькому значенні правові гарантії слід розуміти як сукупність норм об'єктивного права, що забезпечують реалізацію, охорону, захист і відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів суб'єктів права. У широкому значенні правові гарантії передбачають також системне та послідовне закріплення норм об'єктивного права у відповідних джерелах, їх однозначне тлумачення та ефективне застосування. Система гарантій суб'єктивних прав та законних інтересів охоплює, з одного боку, сукупність суб'єктивних прав (або законних інтересів), що гарантуються, та, з іншого, систему норм об'єктивного права, що забезпечують їх реалізацію, охорону, захист і відновлення.

Обґрунтовано, що господарсько-правові гарантії входять до системи правових гарантій та мають специфічні ознаки: 1) спрямовані на реалізацію, охорону, захист і відновлення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання та інших учасників господарських правовідносин; 2) закріплюються у нормах господарського права; 3) спрямовані на додержання законності та утвердження правопорядку у сфері господарювання.

Класифіковано правові гарантії: 1) за критерієм функціонального призначення – на гарантії реалізації, охорони, захисту та відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів; 2) за критерієм типу правових норм-гарантій – на матеріально-правові гарантії та процесуально-правові гарантії; 3) за критерієм учасника господарських правовідносин, право якого гарантується – на гарантії прав суб'єктів господарювання, споживачів, органів державної влади та місцевого самоврядування, громадян та організацій, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності;

У підрозділі 1.3 «Адміністративно-господарські санкції та порядок їх застосування як об'єкт господарського інтересу на встановлення правових гарантій» досліджено генезу інституту АГС у системі правових гарантій.

Обґрунтовано, що АГС є об'єктом інтересу суб'єктів господарювання, оскільки зміст правових положень щодо поняття та видів АГС визначає порядок їх застосування.

Виокремлено три періоди розвитку законодавства та наукових досліджень щодо АГС: 1) радянський період (до 1991 р.), упродовж якого законодавче закріплення поняття АГС було відсутнє, але формувалося науково-теоретичне підґрунтя для виокремлення їх у самостійний вид санкцій; 2) період становлення законодавства щодо АГС (1991-2004 рр.), для якого характерне збільшення кількості санкцій, що застосовувались до суб'єктів господарювання, у зв'язку з переходом до ринкових відносин, та формулювання наукових пропозицій щодо необхідності закріплення поняття АГС у ГК, проект якого розроблявся; 3) сучасний період (з 2004 р.), виокремлення якого зумовлено легальним закріпленням поняття АГС у ГК та активізацією наукових досліджень, на підставі яких визначено правові передумови виділення та закріплення АГС як різновиду господарсько-правових санкцій.

Обґрунтовано необхідність виділення такої групи АГС, як зупинення дії або анулювання документа дозвільного характеру, що підтверджується Законом України (далі – ЗУ) «Продозвільну систему у сфері господарювання», згідно з яким перелік дозвільних документів у сфері господарювання не обмежується ліцензіями та патентами, а є значно ширшим. На цій підставі запропоновано зміни до ГК щодо поширення правових гарантій на більше коло господарських правовідносин, що сприятиме забезпеченню прав та законних інтересів усіх суб'єктів господарювання.

Зроблено висновок, що фінансові санкції, що застосовуються до суб'єктів господарювання, містять усі ознаки АГС майнового характеру, отже, входять до системи останніх.

У підрозділі 1.4 *«Поняття та види гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС»* досліджено різновид правових гарантій – гарантії при застосуванні АГС.

З урахуванням авторської позиції щодо правових та господарсько-правових гарантій, гарантії при застосуванні АГС визначено як сукупність основоположних господарсько-правових норм та інших елементів правової системи, закріплених об'єктивним правом, що забезпечують належну реалізацію, охорону, захист та відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні до них АГС.

До найбільш важливих прав суб'єктів господарювання, що забезпечуються господарсько-правовими гарантіями при застосуванні АГС, належать: право суб'єкта господарювання без обмежень здійснювати господарську діяльність, що не суперечить законодавству; право на здійснення інвестиційної діяльності; право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності; право на невтручання органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарську діяльність, крім випадків, передбачених законом.

Гарантії спрямовані також на забезпечення законних інтересів суб'єктів господарювання, серед яких найвагомішим є законний інтерес щодо стабільності господарського правопорядку.

До гарантій реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС у роботі віднесено законодавче регламентування компетенції суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, передбачену законодавством процедуру застосування АГС, строки застосування АГС, оскільки відповідні норми встановлюють межі втручання у діяльність суб'єктів господарювання і забезпечують безперешкодну реалізацію суб'єктами господарювання прав та законних інтересів, якими вони наділені.

До гарантій охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС віднесено норми: що встановлюють відповідальність суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, за протиправне їх застосування; що передбачають форми та способи захисту прав та законних інтересів господарювання при неправомірному застосуванні АГС; право на оскарження актів про застосування АГС та порядок реалізації цього права; порядок оскарження актів про застосування АГС. Відповідні законодавчі положення, з одного боку, утримують суб'єктів, що уповноважені застосовувати АГС, від протиправних дій щодо їх застосування, а, з іншого, створюють підґрунтя для забезпечення захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання у разі їх порушення.

Визначено правовий режим АГС як сукупність нормативних приписів щодо застосування АГС, принципів та порядку їх застосування, гарантій прав та законних інтересів застосування АГС, які поширюються на господарські відносини із застосування АГС.

У другому розділі «Гарантії реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС, що складається з трьох підрозділів, розглядаються окремі правові гарантії реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

У підрозділі 2.1 «Законодавче визначення господарської компетенції органів публічної влади як гарантія застосування АГС» досліджено господарську компетенцію уповноважених органів щодо застосування АГС.

З урахуванням сучасних наукових досліджень у сфері господарського права запропоновано визначати господарську компетенцію як сукупність прав та обов'язків, якими на підставі закону, підзаконного акта, установчого або дозвільного документа володіє учасник господарських правовідносин та які спрямовані на здійснення або управління господарською діяльністю.

Визначено ознаки господарської компетенції щодо застосування АГС: 1) нею наділені органи державної влади, органи місцевого самоврядування, державні установи, уповноважені на застосування АГС (Фонд гарантування

вкладів фізичних осіб, Пенсійний фонд, фонди соціального забезпечення тощо); 2) вона закріплена у господарському законодавстві (законами та підзаконними нормативно-правовими актами); 3) передбачає право уповноважених суб'єктів на застосування АГС за вчинення господарського правопорушення та обов'язок дотримуватися встановленого правового режиму АГС при їх застосуванні.

З метою забезпечення стабільності господарського правопорядку запропоновано регламентувати господарську компетенцію суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, окрім законодавчого визначення видів АГС, шляхом нормативного закріплення підстав застосування АГС (складів господарських правопорушень) та порядку застосування АГС, у зв'язку з чим запропоновано зміни до ч. 2 ст. 238 ГК.

Досліджено господарську компетенцію суду щодо застосування АГС й визначено її характерні ознаки: 1) АГС застосовуються винятково адміністративними судами у порядку, передбаченому Кодексом адміністративного судочинства України, а не господарськими судами згідно з Господарським процесуальним кодексом, що суперечить господарському характеру діяльності, яка є об'єктом правопорушення при застосуванні АГС; 2) компетенція щодо застосування АГС може бути реалізована за ініціативою учасника господарських правовідносин (що звертається з позовом про застосування АГС); 3) компетенція адміністративних судів щодо застосування АГС закріплена актами господарського законодавства, що підтверджує її господарсько-правовий характер

Акцентовано увагу на співвідношенні компетенції адміністративних судів щодо «скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання» та «припинення суб'єкта господарювання». Обґрунтовано, що право суду на припинення суб'єкта господарювання може розглядатись як складова господарської компетенції щодо застосування АГС, натомість скасування державної реєстрації суб'єкта господарювання є наслідком порушення вчинення реєстраційних дій, у зв'язку з чим запропоновано зміни до ГК щодо уточнення господарської компетенції суду.

Обґрунтовано необхідність внесення змін до ст. 37 ЗУ «Про зовнішньоекономічну діяльність» щодо уточнення господарської компетенції суду щодо застосування АГС у виді тимчасового зупинення зовнішньоекономічної діяльності з метою: 1) законодавчого закріплення строку, на який може бути продовжена зазначена АГС; 2) надання суду права скасувати дію зазначеної АГС, якщо її дія була продовжена судом, у разі усунення підстав, що спричинили таке продовження. Внесення запропонованих змін забезпечить гарантування права суб'єктів господарювання на здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Для упорядкування компетенції інших суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, запропоновано прийняття закону, який би містив

перелік таких суб'єктів; АГС, які ними застосовуються тощо. Взірцем для створення такого законодавчого акта міг би слугувати ЗУ «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності».

Обґрунтовано, що належна законодавча форма та системне відображення АГС в актах господарського законодавства є необхідною господарсько-правовою гарантією реалізації прав та законних інтересів господарювання при застосуванні АГС.

У підрозділі 2.2 *«Поняття та гарантійне значення строків застосування АГС»* обґрунтовано, що правові норми, якими визначаються строки застосування АГС, слід вважати господарсько-правовими гарантіями, які забезпечують належну реалізацію права без обмежень самостійно здійснювати господарську діяльність, що не суперечить законодавству, та законний інтерес суб'єкта господарювання здійснювати господарську діяльність у стабільних умовах.

Визначено, що за своєю правовою природою строки застосування АГС належать до строків давності, і, водночас, наділені специфічними ознаками: 1) застосовуються винятково у сфері господарювання; 2) закріплені у ГК та інших джерелах господарського права; 3) впливають на можливість застосування або звільнення від застосування АГС.

Обґрунтовано, що обов'язкова сила норм, що визначають строки застосування АГС (зокрема, ст. 250 ГК), поширюється й на випадки, коли АГС застосовуються судом, й вплив зазначених строків на момент винесення судового рішення повинен мати наслідком відмову у задоволенні позовної заяви про застосування АГС до суб'єктів господарювання.

Здійснено класифікацію строків застосування АГС за критерієм події, від якої строки обчислюються: 1) строки, що обчислюються від дня вчинення господарського правопорушення; 2) строки, що обчислюються від дня виявлення вчиненого господарського правопорушення. Ці строки є самостійними, й закріплення у спеціальному законі, наприклад, спеціального строку щодо дня вчинення господарського правопорушення не зупиняє дії загального строку щодо дня виявлення правопорушення. З метою нормативного закріплення зазначених видів строків застосування АГС запропоновано зміни до ст. 250 ГК.

Наголошено, що законодавча практика вилучення певних правовідносин зі сфери дії ст. 250 ГК суперечить принципам господарського законодавства.

У підрозділі 2.3 *«Правова регламентація порядку застосування АГС як гарантія прав та законних інтересів суб'єктів господарювання»* розглянуто гарантійне значення нормативного закріплення порядку застосування АГС.

Визначено, що АГС застосовуються у судовому або позасудовому порядку.

Встановлено, що позасудові порядки застосування АГС регламентуються низкою законодавчих актів (наприклад, Законами України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про захист економічної конкуренції», «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних пасажирських перевезень» тощо) або підзаконними нормативно-правовими актами у випадках, передбачених законами (наприклад, законами України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» тощо). В окремих випадках порядок застосування АГС не регламентований (щодо застосування АГС за порушення дисципліни цін за Законом України «Про ціни та ціноутворення»).

Запропоновано вдосконалення порядку застосування АГС до перевізників за ЗУ «Про відповідальність перевізників під час здійснення міжнародних перевезень». По-перше, із числа осіб, що беруть участь у справі, слід виключити захисника, правовий статус якого дублюється зі статусом представника. По-друге, уповноваженій посадовій особі необхідно надати право винести постанову про закриття справи у разі наявності обставин, що передбачають звільнення особи від відповідальності.

З урахуванням досвіду іноземних країн запропоновано закріпити у ГК єдині засади порядку застосування АГС із встановленням норм-гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

Визначено такі принципи порядку застосування АГС: законності; недопустимості розгляду справи особою, що засвідчувала факт правопорушення; пропорційності застосування АГС.

Третій розділ «Гарантії охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС» присвячено дослідженню правового забезпечення форм та способів захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання, визнання недійсними актів про застосування АГС, а також відповідальності суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС.

У підрозділі 3.1 «Законодавче закріплення основних способів та форм захисту прав суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС» визначено, що захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС можна розглядати як діяльність органів та уповноважених осіб, спрямовану на відновлення порушених прав або законних інтересів суб'єктів господарювання внаслідок неправомірного застосування до останніх АГС.

Обґрунтовано, що захист прав суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС може здійснюватись у формі адміністративного або судового захисту уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування. Самозахист та захист прав суб'єктами приватного права у сфері застосування АГС не використовується.

З урахуванням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Верховного Суду України обґрунтовано, що способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання (у т.ч. від неправомірного застосування АГС) не обмежуються законом або договором. З метою приведення національного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів запропоновано зміни до ГК.

До найбільш поширених способів захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС віднесено визнання акта про застосування АГС недійсним та відшкодування збитків.

У **підрозділі 3.2 «Визнання недійсними актів про застосування АГС як способ захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання»** визначено, що з метою захисту прав та законних інтересів суб'єкти господарювання мають право на оскарження як акта індивідуальної дії суб'єкта, що уповноважений застосовувати АГС, так і підзаконного нормативно-правового акта, що встановлює АГС чи порядок їх застосування, але не відповідає актам вищої юридичної сили.

Запропоновано зміни до Закону України «Про захист економічної конкуренції» та ГК з метою вдосконалення порядку оскарження актів органів Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) про застосування АГС щодо: 1) поновлення судом строку на оскарження актів АМКУ; 2) скасування для господарського суду можливості повернення позовної заяви у разі ненадання позивачем копії оспорюваного акта АМКУ або витягу з нього.

Обґрунтовано необхідність розмежування понять «недійсність (нечинність) акта» та «незаконність акта». Недійсність або нечинність акта може бути зумовлена визнанням недійсним (нечинним) акта судом, а також волевиявленням органу, що прийняв такий акт, щодо скасування його дії (чинності); недійсним (нечинним) може бути визнаний судом лише такий акт, який діє (є чинним) на момент винесення рішення по справі. Незаконність акта не пов'язується з його дійсністю: незаконним може бути визнаний судом й такий акт, який втратив чинність на момент розгляду справи, але суперечив закону під час своєї дії (чи був прийнятий з перевищенням компетенції). Це має практичне значення, адже суб'єкти господарювання повинні мати право оскаржити й такі акти щодо застосування АГС, які не є діючими, проте були незаконними (або такими, що не відповідали акту вищої юридичної сили) під час своєї дії.

У **підрозділі 3.3 «Законодавче забезпечення відповідальності за неправомірне застосування АГС як гарантія охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання»** досліджено правові проблеми відповідальності суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, законодавче закріплення якої є важливою гарантією охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

Обґрунтовано, що неправомірне застосування АГС є господарським правопорушенням, що вчиняється суб'єктами, уповноваженими на застосування АГС, шляхом прийняття неправомірного індивідуального (розпорядчого) акта чи порушення порядку його прийняття.

До підстав господарської відповідальності за неправомірне застосування АГС віднесено підстави притягнення до господарської відповідальності та підстави реалізації господарської відповідальності.

Запропоновано законодавчо закріпити штрафні санкції до суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, за протиправне їх застосування: при неправомірному застосуванні АГС майнового характеру суб'єкт сплачує пеню у розмірі 120 відсотків облікової ставки НБУ за несвоєчасне повернення стягнутих коштів, у разі застосування АГС організаційного характеру на суб'єкта накладається штраф. Це слугувало б додатковою гарантією охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання у разі неправомірного застосування АГС.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вирішено важливе наукове завдання, пов'язане із визначенням системи гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС. Основні підсумки дослідження складають такі положення:

1. Правові гарантії у вузькому значенні – це основоположні норми об'єктивного права, що забезпечують реалізацію, охорону, захист і відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів суб'єктів права; у широкому – це елементи правової системи, що забезпечують системне та послідовне закріплення норм об'єктивного права у відповідних джерелах, їх однозначне тлумачення та ефективне застосування

Господарсько-правові гарантії як різновид правових гарантій закріплюються у нормах господарського права, спрямовані на реалізацію, охорону, захист і відновлення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання та інших учасників господарських правовідносин, сприяють додержанню законності та утвердженню правопорядку у сфері господарювання.

2. Передумовами виокремлення та закріплення адміністративно-господарських санкцій як різновиду господарсько-правових санкцій є: 1) господарський характер правопорушення, на припинення та попередження якого спрямовані АГС; 2) специфічні риси юридичної відповідальності юридичних осіб, що виключають поширення Кодексу України про адміністративні правопорушення на порядок застосування відповідних санкцій; 3) необхідність систематизації законодавства щодо санкцій, що застосовуються органами державної влади та місцевого

самоврядування до суб'єктів господарювання за порушення ними законодавчо встановлених правил здійснення господарської діяльності; 4) необхідність врахування при застосуванні АГС господарсько-правового механізму здійснення господарської діяльності та наслідків застосування таких санкцій для економіки держави;

3. До найбільш важливих прав суб'єктів господарювання, що забезпечуються господарсько-правовими гарантіями при застосуванні АГС, належать: право суб'єкта господарювання без обмежень здійснювати господарську діяльність, що не суперечить законодавству; право на здійснення інвестиційної діяльності; право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності; право на невтручання органів державної влади та місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарську діяльність, крім випадків, передбачених законом.

4. До гарантій реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС належать законодавче регламентування компетенції суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, передбачену законодавством процедуру застосування АГС, строки застосування АГС.

До гарантій охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС належать норми, що встановлюють відповідальність суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, за протиправне їх застосування; що передбачають форми та способи захисту прав та законних інтересів господарювання при неправомірному застосуванні АГС; право на оскарження актів про застосування АГС та порядок реалізації цього права; порядок оскарження актів про застосування АГС.

5. З метою забезпечення стабільності господарського правопорядку необхідно регламентувати господарську компетенцію суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, окрім законодавчого визначення видів АГС, шляхом нормативного закріплення підстав застосування АГС (складів господарських правопорушень) та порядку застосування АГС, у зв'язку з чим запропоновано викласти ч. 2 ст. 238 ГК у такій редакції: «Види адміністративно-господарських санкцій, підстави та порядок їх застосування визначаються цим Кодексом та іншими законами».

Для упорядкування компетенції суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС (окрім суду), запропоновано прийняття Закону, який би містив перелік таких суб'єктів; АГС, які ними застосовуються тощо. Взірцем для створення такого законодавчого акта міг би слугувати Закон України «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності».

Прийняття такого закону сприяло б, з одного боку, систематизації законодавства про АГС, а, з іншого, виконувало би гарантійну функцію:

до суб'єктів господарювання застосовувались би виключно ті АГС, господарська компетенція щодо яких визначалася б переліком (за винятком АГС, що застосовуються судом).

6. Законодавче встановлення строків застосування АГС є господарсько-правовою гарантією, які забезпечують належну реалізацію права без обмежень самостійно здійснювати господарську діяльність, що не суперечить законодавству, та законний інтерес суб'єкта господарювання здійснювати господарську діяльність у стабільних умовах.

За своєю правовою природою строки застосування АГС належать до строків давності, і, водночас, наділені специфічними ознаками: 1) застосовуються винятково у сфері господарювання; 2) закріплені у ГК та інших джерелах господарського права; 3) впливають на можливість застосування або звільнення від застосування АГС.

Обов'язкова сила норм, що визначають строки застосування АГС (зокрема, ст. 250 ГК), поширюється й на випадки, коли АГС застосовуються судом, й вплив зазначених строків на момент винесення судового рішення повинен мати наслідком відмову у задоволенні позовної заяви про застосування АГС до суб'єктів господарювання.

7. АГС застосовуються у судовому або позасудовому порядку.

Позасудові порядки застосування АГС регламентуються низкою законів та підзаконних нормативно-правових актів. Уявляється доцільним закріплення у ГК загальних положень щодо позасудового порядку застосування АГС, які охоплювали б принципи застосування АГС, визначали права суб'єкта господарювання при здійсненні провадження щодо застосування АГС, перелік пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, підстави звільнення суб'єкта господарювання від відповідальності тощо.

8. Захист прав суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС може здійснюватись у формі адміністративного або судового захисту уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування. Самозахист та захист прав суб'єктами приватного права у сфері застосування АГС не використовується.

Як впливає з положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та рішень Верховного Суду України, способи захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання (у т.ч. від неправомірного застосування АГС) не обмежуються законом або договором.

До найбільш поширених способів захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС віднесено визнання акта про застосування АГС недійсним та відшкодування збитків.

9. Поняття «недійсність акта про застосування АГС» та «незаконність акта про застосування АГС» не є тотожними. Недійсність або нечинність акта може бути зумовлена визнанням недійсним (нечинним) акта судом, а також волевиявленням органу, що прийняв такий акт, щодо скасування

його дії (чинності); недійсним (нечинним) може бути визнаний судом лише такий акт, який діє (є чинним) на момент винесення рішення по справі. Незаконність акта не пов'язується з його дійсністю: незаконним може бути визнаний судом й такий акт, який втратив чинність на момент розгляду справи, але суперечив закону під час своєї дії (чи був прийнятий з перевищенням компетенції).

10. Основною господарсько-правовою гарантією охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання від неправомірного застосування АГС є визнання неправомірного застосування АГС господарським правопорушенням, що вчиняється суб'єктами, уповноваженими на застосування АГС шляхом прийняття неправомірного індивідуального (розпорядчого) акта чи порушення порядку його прийняття.

Доцільно законодавчо закріпити можливість застосування штрафних санкцій до суб'єктів, уповноважених застосовувати АГС, за протиправне їх застосування: при застосуванні АГС майнового характеру – у виді пені у розмірі 120 відсотків облікової ставки НБУ за несвочасне повернення стягнутих коштів, у випадку застосування АГС організаційного характеру – у виді штрафу, що слугувало б додатковою гарантією охорони та захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дослідження

1. Войнаровский Н. Н. О понятии хозяйственно-правовой гарантии / Н. Н. Войнаровский // Закон и жизнь. – 2013. – №10. – С. 59-62.
2. Войнаровский М. М. Щодо історико-правових чинників виокремлення адміністративно-господарських санкцій / М. М. Войнаровский // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – О. : Юрид. л-ра, 2012. – Вип. 65. – С. 282-287.
3. Войнаровский М. М. Визнання недійсними актів про застосування до суб'єктів господарювання адміністративно-господарських санкцій / М. М. Войнаровский // Науковий вісник Ужгородського Національного університету : зб. наук. праць. – Сер. : «Право». – 2013. – Вип. 21. – Ч. 1. – Т. 2. – С. 16-19.
4. Войнаровский М. М. Щодо відповідальності органів публічної влади за неправомірне застосування адміністративно-господарських санкцій / М. М. Войнаровский // Митна справа. – 2013. – № 2. – Ч. 2. – С. 341-346.
5. Войнаровский М. М. Про правову природу та гарантійне значення строків застосування адміністративно-господарських санкцій / М. М. Войнаровский // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – О. : Юрид. л-ра, 2012. – Вип. 68. – С. 231-233.

6. Войнарівський М. М. Поняття, природа та ознаки господарсько-правових гарантій / М. М. Войнарівський // Південноукраїнський правничий часопис. – 2013. – № 3. – С. 124-133.

Праці апробаційного характеру

1. Войнарівський М. М. Гарантії додержання прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при реформуванні портової галузі / М. М. Войнарівський // Економіко-правовий розвиток сучасної України : матер. II Всеукр. наук. конф. студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Одеса, 23-24 листопада 2012 р.). – О. : Фенікс, 2012. – С. 242-243.

2. Войнарівський М. М. Строки застосування адміністративно-господарських санкцій у контексті господарсько-правових гарантій / М. М. Войнарівський // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності і права : матер. Міжнар. наук. конф. (Одеса, 30 листопада 2012 р.). – О. : Фенікс, 2012. – Т. 1. – С. 691-693.

3. Войнарівський М. М. Щодо поняття господарсько-правових гарантій / М. М. Войнарівський // Экономико-правовые исследования в XXI веке: общие проблемы хозяйственного права на современном этапе развития общества (к 20 летию Института экономико-правовых исследований НАН Украины) : Материалы Десятой международной научно-практической интернет-конференции (Донецк, 21-30 сентября 2012 г.). – Донецк : Ноулидж, 2013. – С. 141-143.

4. Войнарівський М. М. Щодо вдосконалення господарсько-правових гарантій при застосуванні санкцій органами Антимонопольного комітету України / М. М. Войнарівський // Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20-21 квітня 2013 р.) : у 2 т. – С. : Фенікс, 2013. – Т. 2. – С. 187-189.

АНОТАЦІЯ

Войнарівський М. М. Гарантії прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні адміністративно-господарських санкцій. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2014.

Дисертацію присвячено дослідженню системи гарантій прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС, що забезпечує стабільність господарських відносин та сприяє утвердженню суспільного господарського порядку, що загалом позитивно впливає на функціонування національної економіки та її інвестиційну привабливість.

Визначено гарантії прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні АГС як сукупність основоположних господарсько-правових норм та інших елементів правової системи, закріплених об'єктивним правом, що забезпечують належну реалізацію, охорону, захист та відновлення суб'єктивних прав та законних інтересів суб'єктів господарювання при застосуванні до них АГС.

Досліджено гарантії реалізації прав та законних інтересів суб'єктів господарювання та гарантії їх охорони та захисту при застосуванні АГС. Розглянуто гарантійне значення строків застосування АГС, здійснено їх класифікацію. Охарактеризовано судовий та позасудовий порядки застосування АГС.

Запропоновано низку змін та доповнень до чинного законодавства, зокрема, закріплення у ГК загальних положень щодо позасудового порядку застосування АГС, які охоплювали б принципи застосування АГС, визначали права суб'єкта господарювання при здійсненні провадження щодо застосування АГС, перелік пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, підстави звільнення суб'єкта господарювання від відповідальності тощо.

Ключові слова: адміністративно-господарські санкції, господарсько-правова гарантія, суб'єкт господарювання, господарське право, господарсько-правова відповідальність.

АННОТАЦИЯ

Войнаровский Н. Н. Гарантии прав и законных интересов субъектов хозяйствования при применении административно-хозяйственных санкций. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право; хозяйственно-процессуальное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2014.

Диссертация содержит комплексное исследование системы гарантий прав и законных интересов субъектов хозяйствования при применении административно-хозяйственных санкций (далее – АХС), которая обеспечивает стабильность хозяйственных отношений и способствует утверждению общественного хозяйственного порядка, что в целом положительно влияет на функционирование национальной экономики и ее инвестиционную привлекательность.

Гарантии прав и законных интересов субъектов хозяйствования при применении АХС определяются как совокупность основополагающих хозяйственно-правовых норм и других элементов правовой системы, зафиксированных объективным правом, которые обеспечивают

надлежащую реализацию, охрану, защиту и восстановление субъективных прав и законных интересов субъектов хозяйствования при применении к ним АХС.

Исследуются гарантии реализации прав и законных интересов субъектов хозяйствования, т.е. правовые положения, устанавливающие хозяйственную компетенцию субъектов, уполномоченных применять АХС, порядок и сроки их применения.

Анализируются гарантии охраны и защиты прав и законных интересов субъектов хозяйствования при применении АХС, к которым относятся правовые положения, устанавливающие ответственность субъектов, уполномоченных применять АХС, за противоправное их применение; предусматривающие формы и способы защиты прав и законных интересов хозяйствования при неправомерном применении АХС, право на обжалование актов о применении АХС и порядок реализации этого права, порядок обжалования актов о применении АХС.

Рассматривается гарантийное значение сроков применения АХС, их виды.

Определяется, что защита прав субъектов хозяйствования от неправомерного применения АХС может осуществляться в административном или судебном порядке компетентными органами государственной власти или органами местного самоуправления.

Основной хозяйственно-правовой гарантией охраны и защиты прав и законных интересов субъектов хозяйствования от неправомерного применения АХС является признание неправомерного применения АХС хозяйственным правонарушением, которое совершается субъектами, уполномоченными на применение АХС, путем принятия неправомерного индивидуального (распорядительного) акта или нарушение порядка его принятия.

Предлагаются изменения и дополнения к действующему законодательству, в частности, закрепление в ХК общих положений относительно внесудебного порядка применения АХС (принципы применения АХС, права субъекта хозяйствования при осуществлении производства по применению АХС, перечень смягчающих и отягчающих обстоятельств, основания освобождения субъекта от ответственности и т.п.).

Ключевые слова: административно-хозяйственные санкции, хозяйственно-правовая гарантия, субъект хозяйствования, хозяйственное право, хозяйственно-правовая ответственность.

SUMMARY

Voynaryvskiy M. M. Guarantees of rights and legal interests of economic subjects at application of administrative and economic sanctions. – Manuscript.

Thesis for a degree of the Candidate of Law by specialty 12.00.04 – Economic Law; Economic Procedural Law. – National University «Odessa Academy of Law». – Odessa, 2014.

The thesis is devoted to research of the system of guarantee of rights and legal interests of economic subjects at application of administrative and economic sanctions, establishment of that will provide stability of economic relations and will assist introduction of public economic peace that on the whole positively represented on functioning of national economy and her investment attractiveness.

It is grounded that guarantees of rights and legal interests of economic subjects at application of administrative and economic sanctions are an aggregate of fundamental economic legal and other legal provisions and elements of the legal system, which provide the proper realization, guard, protection and proceeding in equitable rights and legal interests of economic subjects at application to them of administrative and economic subjects.

In-process certainly, that to most more important equitable economic rights and legal interests, that is provided by economic guarantees at application of administrative and economic sanctions belong right for an economic subject without limitations to carry out economic activity that does not conflict with a legislation; right on realization of investment activity; right on realization of foreign economic activity; right on non-interference of public and local self-government authorities, their public servants in economic activity, except cases statutory; legal interest in relation to stability of economic law and order.

Research of legal guarantees of realization of rights and legal interests of subjects is carried out managements, to that legal positions, that set the economic competence of the subjects, authorized to apply administrative and economic sanctions, order of application of administrative and economic sanctions, terms of application of administrative and economic sanctions, are attributed.

To the economic guarantees of guard and protection of rights and legal interests of economic subjects at application of administrative and economic sanctions legal positions, that set responsibility of the subjects authorized to apply administrative and economic sanctions are taken, for their application; that envisage forms and methods of protection of rights and legal interests of management subjects at illegal application of administrative and economic

sanctions; right on the appeal of acts about application of administrative and economic sanctions and order of realization of this right; order of appeal of acts about application of administrative and economic sanctions.

Keywords: administrative and economic sanctions, economic legal guarantee, economic subject, economic law, economic legal responsibility.